

Samen bouwen

Coalitieakkoord Het Hogeland 2022 - 2026

GemeenteBelangen, PvdA, GROENLINKS en VVD

gemeente
Het Hogeland

Het Hogeland. Na drie jaar zijn we gewend aan onze nieuwe gemeente langs de Waddenkust. Onze gemeente van Stad tot Wad: veelkleurig, veelzijdig en veelbelovend.

Maar het is nooit klaar. Daarom nodigen we u uit. Inwoners, ondernemers, partners en gemeenteraad. Wij staan open voor initiatieven en goede ideeën en geven ruimte om mee te denken over onze toekomst. Wij kiezen voor *Samen bouwen*. Samen verder bouwen aan het fundament van het Hogeland dat de afgelopen drie jaar is gelegd.

Samen bouwen aan onze krachtige dorpen en ons prachtig landelijk gebied. De versterkingsopgave en de woningvraag geven een nieuwe impuls aan de leefbaarheid van onze dorpen. De economie is op stoom. In het landelijk gebied liggen uitdagingen rond stikstof, water en verzilting. We moeten blijven werken aan een nog mooier, duurzamer en toekomstbestendiger Hogeland.

Samen bouwen met onze partners. Onze inwoners zijn onze partners en ons kritisch luisterend oor. Met vertrouwen in de toekomst willen we onze gemeente nog meer tot bloei laten komen op het eeuwenoude cultuurlandschap waar we mee verbonden zijn. Want daar staan we ook voor: we koesteren onze historie en onze cultuur. Dat is al jarenlang onze robuuste basis.

En *samen bouwen* aan onze samenleving. Wij stellen het welbevinden van onze inwoners centraal. Daarbij stappen we actief af van het hokjesdenken binnen en tussen overheden en instanties. We zoeken de verbinding tussen zorg, sport, leefbaarheid, gezondheid, wonen, werk en welzijn. Alleen zo kunnen we aan onze inwoners het beste bieden.

Bouwt u met ons mee?

Voor u ligt ons coalitieakkoord. Het akkoord waarin we onze samenwerking voor de collegeperiode van 2022 – 2026 hebben vastgelegd. In dit akkoord geven we aan wat wij willen bereiken en waar wij aan willen bouwen de komende jaren.

Het bouwen doen we altijd vanuit onze kernwaarden. Daar begint ons akkoord mee. Onze ambities hebben we vervolgens vertaald in vier pijlers voor het coalitieakkoord. Tot slot gaan we in op de manier van samenwerken met u, met onze inwoners, met onze partners en met andere overheden en gaan we in op de financiën van de gemeente.

Onze kernwaarden

Wij zien het unieke landschap, onze aantrekkelijke leefomgeving, de sterke sociale samenhang en het veelzijdig ondernemerschap van onze samenleving als de belangrijkste waarden van onze gemeente. Wij spiegelen ontwikkelingen altijd aan onze waarden. Onze uitdaging is om alle ontwikkelingen te laten bijdragen aan onze kernwaarden.

Pijler 1 – Verrijken van het dorpse leven

In onze dorpen gebeurt veel en staat veel te gebeuren, vooral in het kader van de versterkingsopgave en op het gebied van woningbouw. Wij willen deze ontwikkelingen benutten als een brede versterking van de hele leefomgeving met aandacht voor sport, bewegen, biodiversiteit en duurzaamheid.

Pijler 2 – Verbinden in het landelijk gebied

Wij kiezen voor verbinding in het landelijk gebied. We weten dat het landelijk gebied zal gaan veranderen door ontwikkelingen in de landbouw, in het watersysteem en rond verduurzaming. We gaan niet denken in eindbeelden, maar willen door de verbinding te leggen tussen deze ontwikkelingen stap voor stap vorm geven aan een toekomstbestendig landelijk gebied, samen met onze (agrarische) ondernemers, inwoners en partners.

Pijler 3 – Duurzaam ondernemerschap

Er liggen veel groeikansen in onze economie. Die ruimte willen we geven en die verantwoordelijkheid delen we met onze ondernemers. We kiezen de weg van duurzame en toekomstbestendige groei, waarbij we ondernemers ook aanspreken op hun mogelijkheden om te verduurzamen en hun groei en investeringen toekomstbestendig vorm te geven.

Pijler 4 – Iedereen doet mee

Voor ons geen onderscheid tussen mensen. Iedereen telt mee! We willen ervoor zorgen dat iedereen die dat wil ook mee kan doen in onze maatschappij. We stoppen met het denken in hokjes en werken samen met onze partners aan een sociaal domein waar onze inwoner echt centraal staat.

Dienstverlening en samenwerking

Om onze ambities te realiseren, moeten we samenwerken op alle vlakken. En dat doen we. Onze inwoners zijn onze partners. Samenwerken vraagt vertrouwen en verantwoordelijkheid. Dat vertrouwen geven we onze inwoners, maar omgekeerd moeten we ook het vertrouwen van de inwoners verdienen en waar blijven maken. Daarom moet onze dienstverlening staan als een huis.

Financiën

Onze gemeentefinanciën moeten op orde zijn. De toekomst is op dat vlak onzeker. We laten onze ambities niet los, gaan creatief op zoek naar structurele ruimte om te investeren en durven keuzes te maken en prioriteiten te stellen als dat nodig is.

Onze kernwaarden

Onze kernwaarden zijn ons vertrekpunt. Het zijn de waarden die onze gemeente hebben gemaakt tot de fijne plek die het nu is. Bij alle ontwikkelingen in de gemeente, bekijken we hoe die ontwikkelingen deze kernwaarden ondersteunen of versterken. Onze waarden vertellen ook hoe we willen handelen, hoe we met elkaar en met onze samenleving omgaan.

Uniek landschap

Ons cultuurlandschap is onze trots. Het Hogeland heeft een bewoningsgeschiedenis die zeker 2500 jaar teruggaat. Die sporen zijn nog steeds herkenbaar in ons landschap. De invloed van de Waddenzee heeft door al die eeuwen heen haar zichtbare sporen achtergelaten: van alle dijken in de zeeleipolders tot de oude wierden en de maren verder landinwaarts en het Reitdiep als oude verbinding tussen Stad en Wad. We hebben diverse beschermde dorpsgezichten.

Inwoners en bezoekers waarderen de rust, de ruimte en de weidsheid van Het Hogeland en ze genieten van de stilte op het Lauwersmeer en het Wad. Onze onbewoonde eilanden zijn natuurparels midden in het UNESCO werelderfgoed van de Wadden.

Wij staan voor deze unieke landschappelijke waarden. Voor ons zijn deze waarden de basis waar we op bouwen. Niet dat er niets mag veranderen, maar plannen maken we zorgvuldig. We hebben aandacht en respect voor ons landschap en beschermen onze natuur en ons erfgoed: nu en in de toekomst.

Aantrekkelijke leefomgeving

Het Hogeland is een grote, uitgestrekte plattelandsgemeente. Met een veelheid aan dorpen. Maar ook een veelheid aan voorzieningen. Wonen in Het Hogeland betekent dus niet dat alles ver weg is, of dat er niets te vinden is. Veel dorpen hebben een groot voorzieningenaanbod, al dan niet vanuit het dorp opgezet of ondersteund. Op het vlak van sport, cultuur, zorg of onderwijs is het in onze gemeente allemaal te vinden.

En dat niet alleen. Onze woon- en leefomgeving is op orde. We hebben hier volop frisse lucht, ruimte om te wandelen en te fietsen, het groen is binnen handbereik.

Wij koesteren deze waarden, die maken dat het goed wonen en leven is in Het Hogeland. We zetten ons in om het voorzieningenniveau op orde te houden. Dat betekent ook dat we misschien niet altijd alles kunnen behouden op de huidige plek of in het dorp, maar wel altijd goed bereikbaar en toegankelijk. Kwaliteit voor nabijheid.

We kijken naar onze leefomgeving als plek waar sport, spel en sociale contacten samenkomen. Waar we de biodiversiteit vergroten, zodat we onze woonomgeving ook voor planten en dieren verrijken. Van een aantrekkelijke naar een stimulerende leefomgeving.

Sterke sociale samenhang

Waar kleine dorpen al niet groot in zijn. Dat geldt zeker voor ons Hogeland. We hebben 52 dorpen, geen van allen heel groot. En dat merk je. In onze dorpen worden mensen gezien, voelen ze zich betrokken en vaak ook heel erg thuis. Er is voldoende ruimte om op jezelf te zijn, en de buurt staat klaar als het nodig is. Niet voor niets geven Hogelandsters een hoog cijfer voor de mate waarin ze tevreden zijn met hun leven vanwege hun welzijn.

Onze inwoners hebben veel veerkracht en laten zich niet zomaar 'de kop gek maken'. In onze dorpen barst het van de initiatieven en de plannen. Als het hart ergens vol van is, gaan de handen uit de mouwen. Wij hebben nog dorpen met meer verenigingen dan inwoners. Dat verantwoordelijkheidsgevoel, dat noaberschap, kenmerkt ons Hogeland.

Daar zijn we ongelooflijk trots op. Voor ons betekent het dat we ruimte en vertrouwen blijven geven aan de inwoners om plannen te maken. Maar we realiseren ons ook dat deze samenhang soms fragiel is en onder druk kan komen te staan als er plannen zijn die door hun omvang of impact het dorp bovengemiddeld raken. Daar zijn we alert op. Wij kiezen ervoor om waar dat kan vroegtijdig met onze inwoners in gesprek te gaan. Begrip voor elkaar is de belangrijkste basis om samen te werken.

Begrip voor elkaar is ook de basis voor een solide, betrokken samenleving. Beter een goede buur dan een verre vriend. Die houding vragen we ook van onze inwoners. We willen dat iedereen zich welkom kan voelen in onze gemeente: bezoekers of nieuwe bewoners. Ongeacht je geaardheid of afkomst. Iedereen mag er zijn en telt mee.

Veelzijdig ondernemerschap

In onze gemeente hebben we veel ondernemers. Van grote multinationals in de Eemshaven, tot het MKB en kleine (eenmans)bedrijfjes in de dorpen en de vele agrariërs in het landelijk gebied. Met de Eemshaven als Energyport hebben we de vierde grootste haven van Nederland binnen de gemeentegrenzen en in Lauwersoog een belangrijke vissersvloot. We hebben een groeiende toeristische industrie. In Bedum staat een van de grootste zuivelfabrieken van Nederland en onze akkerbouwers exporteren hun pootgoed wereldwijd. Ook de creatieve sector is in onze gemeente bovengemiddeld aanwezig.

Wij willen een gemeente zijn waar ondernemers ruimte hebben om zich innovatief te ontwikkelen en duurzaam te groeien. We zien dat ondernemen niet altijd gemakkelijk is, door gebrek aan geschikt personeel of de financiële naweeën van het coronatijdperk. Het ondernemerschap ligt bij de ondernemers zelf, maar wij kijken altijd naar kansen en naar het wegnemen van barrières. We leveren maatwerk als daarom gevraagd wordt om unieke kansen niet te laten lopen.

Pijler 1

Verrijken van het dorpse leven

Onze dorpen zijn de spil van onze samenleving. In het dorpse leven voelen onze inwoners zich thuis. De kracht en de pracht van onze dorpen is een belangrijk fundament voor ons Hogeland. Dit fundament willen we verrijken met alle ontwikkelingen die er zijn. Zo is er de vraag naar nieuwe en meer passende woningen en zal de komende jaren in een deel van onze gemeente de versterkingsoperatie op grote schaal van start gaan. Daar gaan (delen van) onze dorpen ‘op de kop’.

We willen met een brede blik naar deze ontwikkelingen kijken. We zien de bouw van woningen en de herinrichting van dorpen als een brede versterking van de hele leefomgeving: huizen, verbindingen en openbaar gebied als één geheel. En in het verlengde van deze versterking van de dorpen gaan voorzieningen en het verenigingsleven mee. Nieuw perspectief geeft nieuwe energie!

Woningbouw

Wij zien dat de woningvraag fors is. De urgentie is groot, vooral voor jongeren, jonge gezinnen en huiszoekenden van elders, binnen en buiten Nederland. Voor woningbouw kiezen we drie sporen: nieuwbouw, tijdelijke huisvesting en verduurzaming en verruiming van de bestaande bouw. Onze woonvisie vormt daarvoor de leidraad.

Nieuwe woningen

We merken een woningvraag op alle fronten: jongeren, ouderen en gezinnen. Daarom onderzoeken we de mogelijkheden om betaalbaar wonen mogelijk te maken, in zowel de huur- als de koopsector.

Vanuit de verstedelijkingsstrategie Groningen – Assen hebben we een grote woningbouwopgave meegekregen. We zien een gelaagdheid in de woningbouwontwikkeling ontstaan voor de komende jaren, van grotere aantallen in de regio rond Groningen (schaal L) tot kleine toevoegingen in de kleine dorpen in het noorden van de gemeente (schaal S).

Wij kiezen voor versnelling en kwalitatieve versterking. Want waar we ook bouwen, we willen dat er een aantrekkelijke, groene leefomgeving ontstaat die onze huidige en nieuwe inwoners bindt aan Het Hogeland.

- Schaal L: woningbouw in de regionale centra Bedum en Winsum op grotere schaal, bedoeld voor eigen groei en de woningvraag vanuit de stedelijke regio;
- Schaal M: woningbouw in de centrumdorpen en Uithuizen. Deze woningbouw voorziet in eigen groei van de dorpen en een plus. Dit zijn plekken die duurzaam bereikbaar en goed verbonden zijn met Groningen en verder.
- Schaal S: woningbouw als kwalitatieve versterking van de woondorpen. Vooral bedoeld om te voorzien in de eigen woningvraag en om te voorzien in meer passende woningen. Daarbij maken we gebruik van een DNA-profiel per dorp om gezamenlijk met het dorp te verkennen wat de gewenste woningbehoefte is.

Tijdelijke woningen

Voor de korte termijn onderzoeken we de mogelijkheden voor tijdelijke huisvesting. Daarbij kijken we expliciet naar tijdelijke huisvesting die nodig is vanuit de versterkingsopgave en tijdelijke huisvesting voor werknemers van buiten Nederland. We zullen in de omgeving van de Eemshaven een plek zoeken waar tijdelijke huisvesting van deze werknemers kan worden geregeld.

Daarnaast kijken we of en hoe we kunnen voorzien in de huisvesting van vluchtelingen, in het bijzonder vluchtelingen die hier nu een thuis zoeken.

Bestaande woningen

Onze bestaande woningvoorraad is een grote troef voor de doorstroming in de woningmarkt.

We weten dat niet in alle gevallen ons bestaande aanbod goed aansluit op de vraag. Dat komt soms door de grootte van woningen, maar ook door benodigd onderhoud of de noodzakelijke verduurzaming van woningen.

We willen een versnelling aanbrenge(n) in het 'bij de tijd' brengen van bestaande woningen. Daar blijven we op investeren. We ondersteunen woningeigenaren in de verduurzaming van hun woningen met goede voorlichting. We vragen woningcorporaties om hun woningvoorraad versneld toekomstbestendig te maken.

Wij vinden het belangrijk dat iedereen een betaalbare energierekening heeft om energiearmoede te voorkomen. Wij willen zorgen dat in de komende jaren steeds meer woningen in onze gemeente een energie A- of B-label hebben.

We gaan ruimhartig om met initiatieven die nieuwe woonvormen en woonruimte willen ontwikkelen in bestaande panden, bijvoorbeeld leegstaande en vrijkomende boerderijen. Het initiatief voor dergelijke ontwikkelingen laten we bij de samenleving. Wij zien voor onszelf hierbij een ondersteunende rol. Belangrijke voorwaarde is dat het initiatief goed past bij de plek en de omgeving.

We zullen onze regelgeving aanscherpen voor de recreatieve en tijdelijke verhuur van woningen, want dit kan van grote inbreuk zijn op de sociale samenhang in een dorp. We willen woningen met een woonbestemming zoveel mogelijk beschikbaar houden voor onze woningvoorraad. We zetten in op de mogelijkheden van een zelfbewoningsplicht.

Woningbouw in relatie tot de Eemshaven

Het aantal mensen dat een huis zoekt kan de komende jaren fors groeien met de groei van de Eemshaven. Wij kiezen ervoor om voor die laatste groep specifiek ruimte te bieden in de kop van Het Hogeland, in het gebied Uithuizen-Uithuizermeeden-Roodeschool. Dan gaat het om zowel tijdelijke als permanente woonruimte. We beschouwen deze zoektocht als een eigenstandige opgave binnen ons woningbouwprogramma, waarbij we naast nieuwbouw ook nadrukkelijk kijken naar mogelijkheden binnen de bestaande woningvoorraad en naar mogelijkheden zoals woningsplitsing en de huidige verhuur van woningen.

Rijke leefomgeving

De voorziene ontwikkelingen rond woningbouw bieden kansen om onze dorpen mee te laten groeien met de wensen en behoeften voor de toekomst. Dan denken we aan energiezuinige woningen, woningen die voorzien in de woonbehoeftes van jong en oud, bijvoorbeeld met combinaties van wonen en zorg. We zien ook kansen om de woningbouw te verbinden aan een meer klimaatadaptieve inrichting van ons openbaar gebied en een gezonde leefomgeving die uitnodigt tot sport, spel en bewegen.

Mobiliteit

Belangrijk onderdeel in de verrijking van onze dorpen is onze infrastructuur. Steeds meer mensen gaan er op uit. De auto is vaak onontbeerlijk om voorzieningen te bereiken. Toch zien we ook steeds meer dat fietsers (langzaam en snel, recreatief en woon-werk/school), scootmobielen, steps en andere voertuigen van onze wegen gebruik maken. Waar het langzame verkeer van dezelfde wegen en paden gebruik maakt als het autoverkeer en het grote landbouwverkeer, levert dat soms onveilige situaties op. Verkeersveiligheid is voor ons van groot belang. Als we gezond bewegen willen stimuleren, moet dat veilig kunnen in de directe woon- en leefomgeving.

Dat betekent dat we ons sterk maken om in ieder geval het beheer en onderhoud van onze wegen en fietspaden op het landelijk meest gebruikelijke niveau te brengen. Daarnaast zoeken we naar kansen om vanuit een integrale blik op de verbetering, vernieuwing en versterking van de dorpen onze recreatieve infrastructuur op te waarderen als onderdeel van onze woon- en leefomgeving. Vanuit Toukomst (Nationaal Programma Groningen) zien we hier goede aanknopingspunten voor. Ook onderzoeken we waar we onze eigen plannen rond mobiliteit kunnen verbinden met de ambities van de provincie.

Groene leefomgeving

Een grote waarde van Het Hogeland is dat het groen overal binnen handbereik is, zeker buiten de dorpen. Een groene leefomgeving is een stimulans voor een gezonder leven. Daarom zetten wij ons ook in voor zoveel mogelijk groen in onze dorpen: beplanting en bebouwing moeten samen op gaan.

Waar we vanwege regulier onderhoud of dorpsvernieuwing aan de slag moeten met de aanleg en (her)inrichting van straten pleinen en groene ruimtes, kiezen we voor oplossingen die rekening houden met het veranderende klimaat en die de natuurwaarden vergroten. Dat betekent voldoende ruimte voor water in tijden van (extreme) neerslag en voldoende groen om hittestress in sterk bebouwde gebieden te voorkomen.

We blijven ons groenonderhoud zo vormgeven, dat we een aantrekkelijke, opgeruimde leefomgeving houden en dat dit de biodiversiteit en het natuurlijk leven stimuleert, zonder dat het ten koste gaat van de verkeersveiligheid.

Voorzieningen

Het Hogeland heeft een groot aanbod aan voorzieningen afgezet tegen het aantal inwoners. We vinden het van het grootste belang dat onze voorzieningen regionaal bereikbaar blijven. Mocht de financiële houdbaarheid onder druk komen te staan, kiezen we voor kwaliteit voor nabijheid. Daarbij staat een goede spreiding over ons gemeentelijk grondgebied buiten kijf. We staan voor een kwalitatief hoogwaardig sportaanbod waar iedereen gebruik van kan maken. Deze voorzieningen moeten laagdrempelig, goed toegankelijk en bereikbaar zijn. We maken een inventarisatie van ons eigen gemeentelijk vastgoed. Op basis van deze inventarisatie brengen we in beeld welk gemeentelijk vastgoed we duurzaam willen behouden en wat we willen afstoten.

De exploitatie van veel voorzieningen en dorpshuizen staat onder druk door de stijging van de energielasten. In het bijzonder op plekken waar de verenigingen en stichtingen zelf (deels) eigenaar zijn van de gebouwen drukken de energielasten zwaar op de financiële huishouding. Wij streven naar een gelijkwaardig speelveld voor alle verenigingen en stichtingen en zoeken naar mogelijkheden om gebouwen en zwembaden te verduurzamen, bijvoorbeeld door fondsvorming en mogelijke cofinanciering vanuit de gemeente.

Cultuur

We hebben een rijke culturele sector. In de afgelopen jaren is de samenwerking tussen de verschillende musea en instellingen gezocht. De samenwerking tussen de waddenmusea is daarvan een mooi voorbeeld. Wij willen de onderlinge samenwerking in het culturele landschap verdiepen en verbreden. Een nieuwe cultuurvisie moet daar bij helpen.

Waar zetten we de komende jaren op in?

- **Versnellen van de woningbouw door:**
  - Nieuwe woningbouw op Folkerda in Bedum;
  - De verkenning naar woningbouw in de centrumdorpen en Uithuizen afronden en vertalen naar een concreet programma voor uitvoering en prioritering;
  - Ruimhartig omgaan met initiatieven voor (her)bewoning van bestaande panden, zoals vrijkomende boerderijen of winkels;
  - Aanscherpen van de regels rond de recreatieve en tijdelijke verhuur van woningen, bijvoorbeeld door een zelfbewoningsplicht;
  - Ruimte zoeken voor tijdelijke huisvesting van werknemers in de Eemshaven.
- **Versterking en dorpsvernieuwing zo opzetten en vormgeven dat het een brede bijdrage levert aan de leefbaarheid van het dorp**
- **Bij de (her)inrichting van ons openbaar gebied staan veiligheid, sport en bewegen voorop, samen met een groene, klimaatadaptieve en biodiverse inrichting;**
- **We zorgen voor meer groen in onze dorpen;**
- **We geven ruimte aan de fietser en de voetganger waar dat kan, ook met voldoende stallingen en bankjes;**
- **Bibliotheken verder ontwikkelen tot brede ontmoetingsplek;**
- **Voldoende geld voor het beheer en onderhoud van onze wegen en fietspaden, zodat we aan het door de raad vastgestelde ambitieniveau kunnen voldoen;**
- **Inventarisatie van het gemeentelijk vastgoed met het oog op een toekomstbestendig bestand van gebouwen op de lange termijn;**
- **Verduurzamen van de sportaccommodaties en de vijf zwembaden in Het Hogeland;**
- **Bestendigen van het dorpenfonds;**
- **Maken van een nieuwe cultuurvisie.**

Pijler 2

Verbinden in het landelijk gebied

Het landelijk gebied is belangrijk in en voor het karakter van onze gemeente. Alle veelkleurigheid in het landschap van Wad tot Stad. In onze economie heeft de agrarische sector een belangrijk aandeel. Mede dankzij de vruchtbare kleigrond langs de Waddenkust heeft de innovatieve akkerbouw internationaal aanzien.

We staan aan de vooravond van een aantal belangrijke veranderingen in het landelijk gebied. Door de stikstofproblemen is doorgaan met boeren op de manier zoals dat jarenlang is gedaan, niet meer zo vanzelfsprekend. Ook niet op Het Hogeland, waar op dit moment de stikstofproblemen weliswaar veel minder groot zijn dan op andere plekken in onze provincie of in Nederland. Dat willen we ook zo houden. We geven 'onze stikstofruimte' niet weg ten gunste van anderen.

Daarnaast zien we dat we structureel en met visie naar ons watersysteem moeten kijken. De verzilting speelt een rol in ons gebied, de aanvoer van zoet water vanuit het IJsselmeer staat meer en meer onder druk. Vooral in perioden van langdurige droogte. Onze voorraad zoet water moet op orde zijn. Als dat betekent dat we daar in onze gemeente meer ruimte voor moeten bieden, dan staan we daar voor open.

En dan speelt de verduurzaming ook in het landelijk gebied een belangrijke rol: rond klimaatbestendigheid en bij het opwekken van duurzame energie. We willen geen extra gaswinning en ook geen Russisch gas. Dus we moeten nog dringender op zoek naar andere vormen van energieopwekking en energiedragers en versneld besparen van energie. In Het Hogeland hebben we daar alle kans toe, vanwege alle energie-infrastructuur die er al ligt en wordt ontwikkeld. We denken daarbij aan het versnellen van de grootschalige windparken op zee.

Het is nog niet precies bekend wat het effect van alle veranderingen op het landelijk gebied zal zijn. We weten wel dat we de veranderingen in samenhang willen bekijken, ook omdat we dan slim investeringen en geldstromen kunnen koppelen. Van grote initiatieven (in het bijzonder rond energie) vragen we ook een substantiële investering in de leefbaarheid van het Hogeland.

We grijpen de ontwikkelingen in het landelijk gebied aan om het Hogeland verder te brengen: stap voor stap en aan de hand van goede praktijkvoorbeelden. Zo voorkomen we verrommeling en voegen we kwaliteit toe.

Dat betekent dat we moeten verbinden in het landelijk gebied. Verbinden door veranderingen aan elkaar te koppelen. En vooral ook verbinden tussen alle partijen in het landelijk gebied: onze boeren, onze ondernemers, onze inwoners, onze energiecoöperaties en onze natuurorganisaties. Want deze veranderingen moeten we samen doorvoeren en we willen de energie van de samenleving benutten. Zonder deze energie komen we echt niet verder.

We zien drie gebieden in het landelijk gebied waar we met drie verschillende redenen de komende jaren in het bijzonder de verbinding moeten leggen om stappen te zetten.

1. Het gebied van Wad tot Stad, langs het Reitdiep

Het Lauwersmeergebied verbindt zich via het dal van het Reitdiep met de Stad Groningen. Deze historische verbinding wordt op recreatief vlak steeds meer ontdekt. En terecht! Er liggen kansen om deze recreatieve verbindingen van Wad tot Stad en van Werelderfgoedcentrum tot stadscentrum te versterken. Vanuit Toukomst (Nationaal Programma Groningen) en de provincie Groningen wordt daar ook nadrukkelijk naar gekeken. Wij gaan graag over die ideeën en plannen in gesprek.

Voor ons nemen in deze zone twee gebieden een bijzondere plek in. Het ene gebied is het Lauwersmeergebied en Lauwersoog. Daar werken we al in brede zin aan een gebiedsvisie en uitvoeringsprogramma. Dat zetten we ook door.

Het andere gebied is globaal genomen het gebied ten noorden van de Stad en ten zuiden van het Winsumerdiep. Wij zien dat gebied als eerste recreatieve pleisterplek buiten de Stad. Een gebied dat in de breedte recreatieve versterking kan gebruiken. Het is ook een gebied waar opgaven liggen op het gebied van mobiliteit en verkeersveiligheid, zoals een goede verbinding tussen Bedum en Winsum en veilige verbindingen met de stad Groningen. Ook zijn er in dit gebied opgaven rond bedrijventerreinen, woningbouw en waterbeheersing. Vanuit de wens om het gebied een sterke recreatieve pleisterplek te laten zijn en het daaraan verbonden waardevolle groene karakter van het gebied, willen we vanuit een integrale blik met dit gebied aan de slag. Samen met de dorpen, de boeren en andere partners samen plannen maken voor een robuuste toekomst voor dit gebied als wezenlijk onderdeel van de route tussen Wad en Stad.

2. De Waddenkust

De zeedijk tussen Lauwersoog en Eemshaven is nog niet op de juiste hoogte om te voldoen aan onze normen voor overstromingsrisico's. Daar wordt aan gewerkt.

Intussen kijken wij graag verder. Hoe houden we onze grens tussen water en land op orde? Wat is daar voor nodig? Een dubbele dijk, of iets anders? Die gesprekken verwachten we de komende jaren. Wij willen dan als gemeente vanaf de start betrokken zijn en onze gezamenlijke belangen en onze visie neerleggen. Vooraan in het gesprek positie bepalen. Daarom werken we de komende collegeperiode samen met alle betrokkenen aan een perspectief voor onze Waddenkust: binnen- en buitendijks. Want wat er achter de dijk gebeurt, heeft invloed op de Waddenzee. En omgekeerd hebben de verziltingsproblemen alles te maken met de Waddenzee.

Wij willen verbinden: recreatie, natuur, landbouw, verduurzaming en kustversterking. In dit gebied komt dat allemaal samen.

3. Het gebied Hogeland – Oost

We werken aan de uitbreiding van de Eemshaven met de Oostpolder. Dat zetten we door. We blijven daarbij aandacht houden voor de invloed en betrokkenheid van alle omwonenden en betrokken partijen in en rond de Oostpolder. Voor ons is hun inbreng van grote waarde voor het uiteindelijke resultaat.

We zien dat de ambities van het Rijk rond waterstof groter zijn dan de Eemshaven en Oostpolder. En ook voor datacenters wordt gekeken naar onze gemeente. Er wordt over het gebied gesproken, in de Nationale Omgevingsvisie is het gebied benoemd. Er wordt wel over ons, maar nog niet met ons gesproken. Dat is wat ons betreft van wezenlijk belang. Wij gaan er voor zorgen dat we de komende tijd aan alle tafels zitten waar over de Eemshaven en het omliggende gebied wordt gesproken.

Tegelijkertijd willen we samen met de provincie en de gemeente Eemsdelta nadenken over onze visie op het gebied en de spelregels die wij belangrijk vinden voor een eventuele verdere ontwikkeling van de waterstofeconomie en datacenters en andere grote energieverbruikers rond de Eemshaven. Dat doen we als programma: van idee tot uitvoering, met de regie in eigen hand. Voor ons staat buiten kijf dat de ontwikkelingen in Hogeland – Oost altijd integraal worden bekeken en dat we economie in ieder geval verbinden met onze kernwaarden, waarbij leefbaarheid, welzijn, duurzaamheid, landschap, landbouw en natuur nadrukkelijk in beeld zijn.

Waar zetten we de komende jaren op in?

- **Verbinding leggen tussen de verschillende ontwikkelingen in het landelijk gebied: landbouw, natuur, klimaat, recreatie, water en verduurzaming;**
- **Ontwikkelen van meer ambtelijke expertise en kennis over de veranderingen in het landelijk gebied, in het bijzonder voor de landbouw;**
- **Starten van een continue dialoog vanuit vertrouwen en samenwerking met onze partners in het landelijk gebied;**
- **Doorzetten van het gebiedsprogramma Lauwersmeergebied en Lauwersoog;**
- **We gaan aan de slag met sportieve en recreatieve ontwikkeling van de 'bult van Usquert';**
- **Concrete uitwerking van drie grote gebiedsopgaven:**
  - Het gebied van Wad tot Stad, langs het Reitdiep en inclusief het gebied Winsum/Bedum
  - De Waddenkust
  - Het gebied Hogeland - Oost
- **Geen extra gaswinning in Het Hogeland, ook niet als gevolg van de oorlog in Oekraïne;**
- **Het verplaatsen van het aardgascondensaatoverlaadstation in Roodeschool naar de Eemshaven als de nieuwe winning van aardgas op zee doorgaat.**

Pijler 3

Duurzaam ondernemerschap

Onze economie heeft nog steeds groeikansen. De toekomst is altijd onzeker en weerbarstig. Dat merken we in deze tijden van de corona-crisis en oorlog in Oekraïne. Maar ook dat is ondernemerschap: de weg vinden ondanks onzekerheden.

Wij geven de ruimte aan duurzaam ondernemerschap. Dat wil zeggen dat elke ondernemer met duurzame groeikansen en ondernemersplannen in principe de ruimte krijgt om te groeien en te innoveren met de blik op een CO₂-neutrale toekomst. Kan groei en innovatie ook op een manier die rekening houdt met het klimaat? Is er ruimte voor verduurzaming van de bedrijfsvoering en kan dat met minder energie en met meer duurzame energie?

Onze economische dynamiek is groot. We hebben een sterk midden- en kleinbedrijf en de Eemshaven is de economische motor van onze gemeente. We blijven inzetten op een groei van banen, maar ook op een goede verbinding tussen opleiding en het werk dat gevraagd wordt. De vraag naar arbeidskrachten overstijgt op dit moment het aanbod. Trajecten met werken en leren voor onze jongeren zijn daarom van groot belang.

Lokaal doen wat lokaal kan

Veel van de bedrijven in onze gemeente zijn lokaal geworteld. We begrijpen dat deze bedrijven zich in hun dorp of directe omgeving willen vestigen en willen doorgroeien. Daarom kiezen we voor passende uitbreiding van onze bedrijventerreinen en zetten we in op revitalisering van bestaande terreinen. De bedrijventerreinvisie geeft daar richting aan. We zetten ook het Ondernemersplatform en –fonds door. Omdat we juist de energie, kennis en inzichten van onze ondernemers willen benutten. In samenwerking komen we het verst.

Steeds meer zien we de samenwerking tussen bedrijven ontstaan door gebruik te maken van elkaars diensten en producten. Ook het lokaal verkopen van producten en voedsel groeit. De eigen omgeving is een waardevolle afzetmarkt.

Bovendien is het duurzaam en worden producten uit de eigen regio steeds breder gewaardeerd. We vinden deze lokale samenwerkingen een positieve ontwikkeling. Waar dat nodig is, geven we een duwtje in de rug.

Wij zetten ons in voor vormen van coöperaties in ons gebied, waar onder andere het onderwijs en het MKB in samenwerken. Vakland Hogeland is daar al een voorbeeld van en gaat straks op in de gebiedscoöperatie. Wij maken ons sterk om dergelijke samenwerkingen structureel uit te bouwen, zodat de positieve resultaten ook ten goede komen aan onze lokale ondernemers.

Eemshaven

De Eemshaven is een haven van nationaal en internationaal belang. De haven floreert en groeit en biedt veel werkgelegenheid. De Eemshaven is opgenomen in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en gaat in de toekomst een belangrijke rol spelen voor de duurzame energievoorziening voor een groot deel van Nederland. Wij omarmen dat. We willen de ruimte geven aan de uitbreiding van de Eemshaven met de Oostpolder en willen nadenken over de vraag voor een verdere groei. Het antwoord op deze vraag kan alleen komen vanuit een brede blik op het hele gebied: wat voor meerwaarde kunnen we realiseren met de groei van de Eemshaven? Hoe past deze groei bij onze kernwaarden? En wat mag er daarom wat ons betreft niet gebeuren? Daar buigen we ons over met onze inwoners, provincie en buurgemeente in de komende vier jaar.

Haven Lauwersoog

De haven van Lauwersoog is voor ons van groot belang als visserijhaven. We ondersteunen de verdere verduurzaming van de visserijsector en de haven. We gaan de plannen uitvoeren die een oplossing bieden voor de verkeersdrukke en parkeerdruk in de haven als gevolg van de vele toeristen die de oversteek maken naar Schiermonnikoog. Bovendien verwachten we met de komst van het Werelderfgoedcentrum Waddenzee nog een extra en sterke groei van het aantal toeristische bezoekers in Lauwersoog

Bereikbaarheid

Een goede bereikbaarheid is nog altijd een belangrijke vestigingsvoorwaarde. We houden vast aan onze goede verbindingen via het spoor en goede aansluitingen op het spoornetwerk buiten onze provincie.

We constateren dat er een afbouw van onze openbaar vervoervoorzieningen dreigt als gevolg van de coronacrisis. Wij zetten in op het behoud van het bestaande niveau van het openbaar vervoer en versterking ervan waar dat kan. Daarbij vragen we extra aandacht voor de busverbinding richting Lauwersoog en het openbaar vervoer tussen Bedum en Winsum.

Daarnaast houden we nauwlettend in de gaten of de economische ontwikkelingen gevolgen hebben voor de doorstroming en veiligheid op de wegen in onze gemeente. We richten ons in het bijzonder op de Eemshavenweg (N46) en de verbindingen met Lauwersoog.

Waar zetten we de komende jaren op in?

- Uitwerken en uitvoeren van onze bedrijventerreinvisie;
- Ontwikkeling van de Oostpolder als uitbreiding van de Eemshaven;
- Verduurzaming van de haven van Lauwersoog;
- Goede bereikbaarheid van onze havens over weg en water;
- Behouden en versterken van het openbaar vervoer in en naar onze gemeente;
- Versterken van het ondernemerschap i.s.m. het Ondernemersplatform;
- Optimale inzet van het ondersteuningsnetwerk voor ondernemers.

Pijler 4

Iedereen doet mee!

We zetten ons in om iedereen mee te laten doen in de samenleving. Ieder op eigen wijze. We kijken naar wat kan, niet naar wat moet. We zien ook dat het niet gemakkelijk is en dat veel inwoners en ondernemers het zwaar hebben. Soms kunnen ze moeilijk de eindjes aan elkaar knopen, is het lastig om passend werk te vinden of geschikt personeel aan te nemen. Soms voelen mensen zich niet zo thuis, vanwege hun afkomst, geaardheid of anderszins.

Toch waarderen we ons leven in hoge mate in Het Hogeland. Veel mensen zijn tevreden met wat ze hebben en in hun leefomgeving vinden. We weten dat meedoen in de maatschappij, het hebben van werk of een zinvolle tijdsbesteding een belangrijke bijdrage levert aan het tevredenheidsgevoel.

De economie groeit en er zijn meer banen dan geschikte arbeidskrachten. De realiteit is helaas ook dat niet iedereen kan of wil meedoen aan onze maatschappij met alle consequenties die dat met zich meebrengt: armoede, schulden en eenzaamheid.

Wij maken ons de komende jaren sterk om inwoners en werk bij elkaar te brengen en te houden. Dat betekent dat we zorgen dat er voldoende werkgelegenheid is, dat we huisvesting bieden aan nieuwe werknemers, en dat we iedereen die dat kan en wil, helpen om mee te doen in de maatschappij. Door opleiding en werkaanbod te combineren, door maatwerk en een steun in de rug te bieden. Door preventief te handelen en in het bijzonder onze jeugd te ondersteunen met het ontwikkelen van hun talenten te ontwikkelen en op het rechte pad te blijven.

In het tegengaan van armoede zetten we ons minimeleid door. We focussen ons op het structureel terug brengen van hun lasten, zoals op het vlak van energie. Daarnaast richten we ons op het zoeken naar de oorzaken achter schulden, om te zorgen dat we de basis op orde kunnen brengen.

Weg met de hokjesgeest

De afgelopen tijd zijn we gestart met een koersverandering in het sociaal domein. Veel taken rond zorg, ondersteuning en hulp zijn toebedeeld aan verschillende loketten. Daar willen we vanaf. Niet meer denken in aparte hokjes, maar een brede, samenhangende blik op het hele domein samen met al onze partners. Zo versterken we het beleid rond wonen, welzijn, zorg en gezondheid met elkaar. Zodat we onze mensen en ons geld goed kunnen inzetten rond de vraag van onze inwoner. Want die vraag staat bij ons voorop: van zorgen voor, naar zorgen dat...

De ingezette lijn houden we vast en werken we de komende jaren verder uit in een uitvoeringsplan met concrete maatregelen. Vooruitlopend daarop, werken we waar mogelijk direct al met deze brede blik.

Jeugd en jongeren

Onze jongeren zijn ons goud. We zorgen dat er gelijke kansen zijn voor onze jongeren en kinderen niet in armoede hoeven op te groeien. We bundelen onze ondersteuning, coaching en zorg, zodat we zo veel mogelijk en zo jong mogelijk gerichte hulp kunnen bieden als dat nodig is. We maken ons er hard voor dat zij de ruimte hebben om veilig op te groeien. Daarbij zorgen we ervoor dat er ruimte is om te spelen in de buurt en willen we veilige routes naar scholen en sportverenigingen.

We vinden het belangrijk dat jongeren elkaar op een veilige plek kunnen ontmoeten waar ze zichzelf kunnen zijn. Daarom houden we vast aan passende plekken voor verschillende leeftijden. Onze jeugdsozen hebben daar een belangrijke plek in.

Arbeidsmarkt

De arbeidsmarkt is volop in beweging. We verbinden de regionale vraag en markt met de lokale kansen. Dat doen we door de brug te slaan tussen diegene die wil en kan werken en de vraag vanuit de ondernemers en de markt. Op dit moment is er een mismatch tussen de opleiding van werkzoekenden in Het Hogeland en het aanbod van werk. We bundelen opleiding, scholing en werkaanbod en zoeken nog meer dan eerst de samenwerking met de Hogelandster bedrijven. Zo kunnen we kennis koppelen aan werk, projecten en scholingsfondsen. Goede voorbeelden zoals de samenwerking in de zorg tussen Alfacollege en De Hoven in Winsum en de nieuwe mogelijkheden om via leerwerktrajecten ook opleidingscertificaten te halen dragen we uit en breiden we uit.

Opleiding en werk

In Het Hogeland bieden we onderwijs in allerlei soorten en maten. Het voortgezet onderwijs hebben we op alle niveaus en voor alle talenten. Dat willen we ook behouden. Dat gaat niet vanzelf. De vergrijzing en bevolkingskrimp van de afgelopen jaren is doorvertaald naar lagere leerlingaantallen. In het bijzonder in het voortgezet onderwijs staat het vereiste brede aanbod van vakrichtingen daardoor onder druk. Met de ruimte voor nieuwe woningen en het aantrekken van nieuwe inwoners versterken we de basis voor onze scholen.

In het basisonderwijs hebben we aandacht voor differentiatie in het aanbod van scholen en in passend onderwijs op eigen niveau. We zien de scholen als belangrijke schakel in het brede maatschappelijk veld. We gaan actief in gesprek met de scholen om te bekijken waar en hoe we de koppelkansen en verbindingen met de andere sociaal-maatschappelijke partners nog beter benutten. Vakland Het Hogeland geeft ruimte aan iedereen die dat wil om een leven lang te leren met de regio als klaslokaal. Met Werkplein Ability bieden we iedereen met een afstand tot de arbeidsmarkt een veilige werkplek. We zien dat het werkplein met de afbouw van de sociale werkvoorziening een andere toekomst tegemoet gaat. Daarom ondersteunen we het uitgangspunt om Ability te verbreden tot een leer-, werk- en opleidingscentrum. Een algemene voorziening, met partners zoals het UWV, voor statushouders, voor vroegtijdige schoolverlaters, voor werknemers die een beschutte werkplek zoeken, voor afspraakbanen, stages of opleidingsplekken.

Natuurlijk blijven we deze ontwikkeling tot breed leerwerkcentrum op de voet volgen en waar nodig sturen we bij als de actualiteit of nieuwe inzichten daar om vragen. Zo kunnen we voortdurend bepalen of we de gewenste resultaten behalen. Daarbij telt niet alleen het financiële resultaat, maar ook het maatschappelijk rendement.

Inclusie

Afgelopen jaren hebben we gebouwd aan een samenleving waar iedereen mee kan doen en het belang hiervan breed uitgedragen. Daar blijven we voor staan.

We zien graag dat geen enkele inwoner zich buitengesloten voelt en de kans krijgt op een volwaardige manier deel te nemen aan het maatschappelijke verkeer. Nieuwe inwoners en bezoekers uit binnen- of buitenland mogen zich welkom voelen.

Waar zetten we de komende jaren op in?

- **Koppelen van mensen, partijen, inzet en middelen in het sociaal domein zodat het welzijn en welbevinden van de inwoner centraal staat;**
  - Goede basiszorg in de buurt;
  - Betaalbare zorg;
  - Ruimte voor nieuwe vormen van wonen en zorg;
  - Ondersteuning van onze mantelzorgers;
  - Eén loket of aanspreekpunt voor de inwoner.
- **Verdieping en herijking van ons jeugdbeleid vanuit de nieuwste generaties jongeren;**
- **Een gezonde en veilige jeugd voor onze kinderen en jongeren:**
  - Veilige schoolroutes en veilige routes naar sport;
  - Veilige plekken om met leeftijdsgenoten samen te komen, zoals de jeugdsozen;
  - Kinderen die in armoede opgroeien kunnen meedoen met hun leeftijdsgenoten, zich ontspannen en ontwikkelen;
  - Inzetten op preventie.
- **Voortdurende inspanning om opleiding, werk en scholing te koppelen zodat zoveel mogelijk inwoners in staat zijn om een passende baan te vinden:**
  - Versterken van de samenwerking met het bedrijfsleven;
  - Uitbreiden en uitdragen van goede voorbeelden in de samenwerking rond onderwijs en bedrijfsleven;
- **Werkplein Ability verder ontwikkelen als een breed leer-werkbedrijf voor vele doelgroepen;**
- **Vakland Hogeland verder ontwikkelen;**
- **Iedereen moet zich welkom kunnen voelen!**

Dienstverlening en samenwerking

We realiseren ons dat de gemeente wordt gemaakt door de mensen die er wonen en werken. We weten ook dat we onze ambities alleen kunnen waarmaken in samenwerking met onze inwoners, ondernemers en partners. Daarom is samenwerken en een goede dienstverlening de belangrijkste basis voor een goed resultaat.

Dienstverlening

Onze inwoners staan op 1. Dat is en dat blijft voor ons het uitgangspunt. De meeste contacten met de gemeente hebben onze inwoners met onze medewerkers. De kwaliteit van onze dienstverlening hangt voor een belangrijk deel samen met deze contacten.

We begrijpen en zien dat onze inwoners onze open en gastvrije houding niet altijd zo ervaren en dat het soms lastig is om de juiste medewerker te spreken of een passend antwoord te krijgen. Wij blijven ons inzetten om onze dienstverlening te verbeteren. We willen een gemeente zijn die dicht bij onze inwoners staat. Daarom blijven we investeren in de organisatie en in onze medewerkers. Hun betrokkenheid, bevlogenheid en verantwoordelijkheidsgevoel is essentieel.

Daarnaast gaan we onze digitale dienstverlening optimaal versterken, omdat het voor veel van onze inwoners meerwaarde heeft.

Participatie

Voor ons is het niet meer dan gewoon dat we onze inwoners betrekken bij de besluitvorming. Komend jaar gaan we het participatiebeleid vaststellen. Hierin leggen we vast hoe we zelf belanghebbenden willen betrekken bij ons eigen beleid. We besluiten ook op welke manier initiatiefnemers met plannen in de gemeente de inwoners en andere belanghebbenden moeten betrekken bij hun plannen.

Belangrijk daarbij is dat we niet alleen kiezen voor instemming achteraf, maar juist ruimte geven voor gesprek en dialoog aan het begin van het proces. Dat past ook in de lijn van de Omgevingswet die naar verwachting nu toch op 1 januari 2023 wordt ingevoerd.

We zetten onze pilots voor samenwerking met inwoners en ondernemers in het maken van plannen door. We zullen het proces in Wehe – Den Hoorn evalueren en de ervaringen meenemen bij de plannen voor woningbouw, versterking en dorpsvernieuwing op andere plekken.

Samen met de raad werken we aan de betrokkenheid van onze inwoners. Het vergroten van de herkenbaarheid en het werk van de raad is daar een belangrijk onderdeel in.

Daarnaast gaan we aan de slag met het Burgerberaad. We benutten dit Burgerberaad voor de herziening van de Omgevingsvisie, zodra de eerste versie van de Omgevingsvisie is vastgesteld.

Samenwerking met onze dorpen

Onze dorpencoördinatoren spelen een belangrijke rol in onze dienstverlening. Zij zijn onze oren en ogen in de dorpen. Als eerste aanspreekpunt vanuit de dorpen spelen ze een heel belangrijke rol in de samenwerking met onze dorpen.

Komend jaar willen we verkennen of er nog andere of aanvullende mogelijkheden zijn om de samenwerking met onze dorpen te versterken. In dit jaar bekijken we ook hoe we als bestuur vanuit een inhoudelijke agenda met onze dorpen in gesprek kunnen gaan.

Samenwerking met andere overheden

Een belangrijk deel van de ontwikkelingen in de komende jaren overstijgt de schaal van onze gemeente en raakt de regio, zoals de ontwikkeling van de waterstofeconomie, de regionale woningbouwopgave en de stikstofcrisis. Op sommige onderwerpen zien we ook steeds nadrukkelijker de bemoeienis van het Rijk.

Dat betekent voor ons dat we moeten samenwerken met onze buurgemeenten, met de provincie en met het rijk, maar wel vanuit een zelfbewuste houding. We zorgen dat we ons eigen verhaal op tafel leggen en dat onze belangen goed worden geborgd. Tegelijkertijd zien we ook de mogelijkheid om vanuit gedeelde belangen van de verschillende overheden gezamenlijk Het Hogeland verder te laten groeien.

Samenwerking in de organisatie

Steeds meer zien we dat plannen en ontwikkelingen een brede blik vragen. Dat vraagt van onze medewerkers dat ze afstemming zoeken met collega's. In ons coalitieakkoord staan een aantal grote opgaven benoemd waar we mee aan de slag willen. Deze opgaven zoeken de verbinding tussen verschillende disciplines en vragen kennis van veel thema's. Voor deze opgaven kiezen we de lijn van opgavegericht werken aan de hand van een programma. Dat vraagt een brede, integrale blik, overzicht en gebiedskennis. We geven de ruimte aan onze medewerkers om zich hier in te bekwalen met trainingen en opleidingen.

Het vraagt ook van het college een andere manier van werken. Niet meer een sectorale aansturing in een portefeuillehoudersoverleg, maar een integrale blik vanuit een bredere stuurgroep. In de portefeuillevdeling hebben we de opgaven onder de verantwoordelijkheid van een coördinerend wethouder gebracht. Zo blijft er een aanspreekpunt, binnen een gedeelde verantwoordelijkheid.

We willen een goed werkgever zijn. We hebben aandacht voor onze mensen, we geven ze mogelijkheid om te groeien in hun vak. We zijn reëel in verwachtingen, want ook wij zien dat de ambities van de gemeente door een beperkte groep medewerkers waargemaakt moet worden. We zoeken naar een goede balans tussen inhuur en eigen mensen. In de komende collegeperiode nemen we een besluit over de beste oplossing voor de huisvesting van onze medewerkers.

Ondermijning

In onze gemeente zien we ook ondermijnende activiteiten. Dit betekent in algemene zin dat criminelen voor hun illegale activiteiten gebruik maken van legale diensten. Daardoor vervagen normen. Vaak heeft ondermijning een impact op de leefbaarheid en het gevoel van veiligheid in de samenleving.

Daar treden we tegen op. Want deze vaak verborgen criminaliteit ondermijnt onze samenleving en kan leiden tot oneigenlijke druk op instanties, maar ook op raadsleden, wethouders en medewerkers.

Financiën

Wij willen dat onze gemeentefinanciën op orde zijn. We streven naar een toekomstbestendige financiële situatie en een sluitende meerjarenbegroting. We realiseren ons dat dit een lastige opgave zal zijn. Waar de komende jaren nog een structureel positief saldo lijkt te bestaan, zien we mede door veranderingen in het gemeentefonds de verwachtingen richting 2026 omslaan in een tekort op onze gemeentebegroting. Ons weerstandsvermogen biedt een degelijke basis. We voldoen ruim aan onze norm.

In beginsel hanteren we het principe dat onze ambities voorop staan. De financiële vooruitzichten, hangen sterk af van factoren die buiten onze invloed liggen. Op dit moment spelen de hoge inflatie en de sterke prijsstijgingen, vooral in de bouw, ons parten. We weten ook dat de gewenste ontwikkelingen rond bedrijvigheid en woningbouw in positieve zin een financiële bijdrage leveren.

We zijn een ontwikkelgemeente en herkennen de problemen van de prijsstijgingen. We zien verschillende oplossingsrichtingen om de mogelijke problemen van de prijsstijgingen te minimaliseren. Komende periode verkennen we welke mogelijkheden ons het best passen. Mocht het nodig zijn om te prioriteren in onze investeringen, dan doen we dat.

Investeringsruimte zoeken

Komend jaar houden we onze investeringsagenda tegen het licht. Daarbij beschouwen we alle investeringen in het licht van deze vragen:

- wat zijn onze wettelijke verplichtingen?
- wat zijn lopende verplichtingen?
- welke investeringen zitten in de pijplijn?
- en welke investeringen willen we graag doen?

Ook kiezen we ervoor om komend jaar een financiële stresstest door te rekenen. Wat zijn de effecten op onze begroting als we te maken krijgen met grote tegenvallers en kostenstijgingen?

In het licht van de voorjaarsnota houden we de taakstellingen die in onze begroting zijn opgenomen nog eens tegen het licht. Onze blik is daarbij gericht op de taakstellingen die moeilijk of niet te realiseren zijn in de praktijk. Zijn de taakstellingen niet reëel of is er nog onvoldoende inzet op gepleegd? Komende collegeperiode maken we concreet welke taakstellingen we behouden en welke ook niet.

Datzelfde geldt voor het beschouwen van de afschrijvingstermijn van investeringen. Daar willen we expliciet naar kijken. Door slim en verstandig om te gaan met deze termijnen kan daarna ook weer investeringsruimte ontstaan.

Jaarresultaat langs een brede lat

We zijn gewend om de effecten van onze jaarrekening alleen vanuit financieel opzicht te bekijken. Dat is uiteraard relevant. Vanuit het Rijk en de provincie wordt steeds meer de lijn ingezet dat welvaart meer is dan geld en economie. Deze zogenoemde brede welvaart stelt het welzijn van mensen centraal. De Regio Deals zijn daar al een voorbeeld van. Ook het Nationaal Programma Groningen werkt vanuit het perspectief van brede welvaart.

Wij willen daar beter bij aansluiten. Inhoudelijk doen we dat in projecten en opgaven, maar we willen dat ook doen als we ons gemeentelijk huishoudboekje bekijken. Niet alleen de vraag wat het financiële resultaat is aan het eind van het jaar, maar de vraag wat het jaar in brede zin Het Hogeland heeft gebracht. Misschien een financieel tekort, maar wel veel gezondheidswinst doordat er meer fietspaden zijn, of speelveldjes, of juist maatschappelijke winst door de investering in een breed kindcentrum waar verenigingen en school en opvang samen zijn gehuisvest.

In deze collegeperiode willen we het denken vanuit brede welvaart vertalen naar een logisch en praktisch instrument om onze stappen helder te volgen en te monitoren. Waar dat kan sluiten we aan bij bestaande instrumenten.

Ons coalitieakkoord staat vol van ambitie. We hebben goede moed en goede zin om aan de slag te gaan voor Het Hogeland. Maar we weten dat ver in de toekomst kijken moeilijk is. De dynamiek in onze samenleving is groot. Elke crisis laat zijn sporen na en werpt zijn schaduw vooruit.

In die wetenschap hebben we ons coalitieakkoord opgesteld. We kijken in vertrouwen vooruit, maar ook met realiteitszin. Daarom nemen we de ruimte en de tijd om ons coalitieakkoord aan te vullen of aan te scherpen in de komende collegeperiode als actuele inzichten daar om vragen.

Er zullen op ons pad nog vele kleine en grote onderwerpen komen waar we in dit coalitieakkoord geen richting voor hebben bepaald. In die gevallen werken en denken we vanuit onze kernwaarden. Dat is immers de basis en vanuit die basis geven we ruimte voor afweging en prioritering.

Daarnaast geven we volop ruimte voor de andere politieke partijen om ideeën en suggesties aan te dragen voor onze gemeente. Want wij willen *samen bouwen* aan Het Hogeland.

Voorzitter en burgemeester: Henk Jan Bolding

- Openbare orde en veiligheid
- Handhaving
- Personeel en organisatie
- Informatie-en communicatietechnologie (ICT)
- Communicatie
- Facilitaire zaken
- Aardbevingen en veiligheid
- NPG, lokaal programmaplan
- Coördinatie asielzaken en crisis team

Wethouder Eltjo Dijkhuis

- Financiën
- Ruimtelijke ordening en omgevingswet
- Duurzame economie en ondernemerschap
- Kunst, cultuur en erfgoed
- *Opgave: Gebied Hogeland-Oost*
- *Project: Centrumplannen*

Wethouder Karen Hansems

- Jeugd en jongeren
- Onderwijs
- Sport en bewegen
- Volksgezondheid
- Maatschappelijke ondersteuning
- *Project: De Tirrel Winsum*

Wethouder Mariëtte de Visser

- Inkomen, schuldhulp en armoede
- Arbeidsmarkt en een leven lang leren
- Wonen en leefbaarheid
- Versterking en dorpsvernieuwing
- *Opgave: Transformatie sociaal domein*

Wethouder Arjen Nolles

- Ontwikkeling landbouw, visserij en natuur
- Milieu en kringlooeconomie
- Grondstoffenbeleid (afval)
- Vergunningverlening en toezicht
- Recreatie en toerisme
- Coördinerend wethouder energietransitie
- *Opgave: Gebied Reitdiep-zone en Lauwersmeer*
- *Project: Werelderfgoedcentrum Waddenzee (WEC)*

Wethouder Stefan van Keijzerswaard

- Mobiliteit
- Publiek Vervoer
- Integraal beheer openbare ruimte (IBOR) w.o.:
  - Groenonderhoud
  - Wegbeheer
  - Openbare verlichting
  - Water en riolering
- Gebouwen (ook sportgebouwen)
- *Opgave: Gebied Waddenkust*
- *Project: Bereikbaarheid Winsum (Romp akkoord)*
- *Project: Sportaccommodatie Bedum*

Samen bouwen Coalitieakkoord Het Hogeland

2022 - 2026

gemeente
Het Hogeland